

МЕТОДЪТ НА ИНТЕЛЕКТУАЛНИТЕ КАРТИ В ПРОЦЕСА НА ФОРМИРАНЕ НА ЛЕКСИКАЛНИ УМЕНИЯ В ОБУЧЕНИЕТО ПО АНГЛИЙСКИ ЕЗИК

Димитър Стоянов Бинев
Бургаски свободен университет

THE METHOD OF THE MIND MAPS IN THE PROCESS OF FORMING LEXICAL SKILLS IN ENGLISH LANGUAGE TRAINING

Dimitar Stoyanov Binev
Burgas Free University

Abstract: *The article looks at the mind maps as a method of storing and sorting out information, the ways they are built and how they can be used for English language training. Shown are different variants how they can be applied depending on the topic, aim and task of the English language lesson.*

Key words: *mind maps, English language training, students*

Интелектуалната карта е не само един уникален и семпъл метод за съхранение на информация. Отличителна черта на техниката е участието в процеса и на двете мозъчни полукълба при усвояването на информация, като по този начин се гарантира най-ефективна работа, а информацията се съхранява по един цялостен начин чрез ключови думи. С помощта на карти, използвани в изграждането на визуални образи, се подобрява дълбочината на възприемане, което значително увеличава впечатлителността на материала. Слушайки разговора, човек автоматично изгражда в съзнанието си елементите на интелектуалните карти, подреждайки по този начин информацията; при четенето на книга той веднага пресъздава в съзнанието си основните изображения, като ги свързва заедно. Тази смес от информация не води до хаос, а само увеличава ефективността на мозъка, осигурява съхранение и подреждане на възприеманата информация.

При конструирането на интелектуални карти идеите стават все по-ясни и разбираеми, лесно се установяват връзките между тях; методът дава възможност за обхващане на материала с „един поглед“, възприемането му като единно цяло. Картите са лесни за разширяване и модернизиране чрез прилагане на принципа на преместване от общото към детайла. Освен това, те могат лесно и бързо да се повтарят, като по този начин се осигурява запомняне на материала. (1)

При изграждането на интелектуална карта се използват различни графични инструменти (картини, символи, стрелки, шрифтове). За предпочитане е листът да е разположен хоризонтално: така се дава повече пространство за рисуване, което ще позволи картата да се разширява и обновява. В центъра на страницата се поставя и графично се подчертава основната идея (например, името на новата тема). С по-

мощта на много цветове от „основната идея” излизат линии, клонове или стрелки, всяка от които отговаря на определен фрагмент от темата. Всеки клон е надписан. За имена на клоните е избрана ключовата дума, която най-добре отговаря на темата на клона. На големите клонове се поставят по-малки, което съответства на темите разгледани подробно на клоните. (2)

Картата може да бъде подробна до степен, необходима за разбирането на темата. За да се направи това, просто трябва да се добавят повече и повече клонове към цялостното „дърво”. Това е движение от общото към частното: в центъра има общо – една тема (тя е непосредствено очевидна), и във всички посоки от този основен запис са по-малки теми и данни както за намаляване на тяхната общност. Ключовите думи са написани с главни букви; размерът на шрифта се избира в съответствие с важността на ключовата дума.

Интелектуалните карти трябва да бъдат с много на брой различни рисунки и символи (дясното полукълбо в дейността си не се фокусира върху думи, а най-вече върху изображения, триизмерни структури), различни стрелки, показващи връзката между понятията. (2)

В часовете по английски език създаването и използването на интелектуални карти зависи от темата, целите и задачите на урока. Във всеки случай това е един добър начин за представяне на информация, когато в центъра е записана една концепция, от която излизат като лъчи асоциации или свързаните с нея понятия.

1. Това може да бъде мини-картата за нагледно изобразяване, например, фразеологични глаголи. Тя може бързо да се направи в един урок. В центъра е написан глагол, от него излизат предлози, с който той се използва, под предлога се записва новото значение което придобива глагола. Препоръчително е английските и българските думи да бъдат написани в различни цветове, така че обучаемият лесно да се съсредоточи върху единия или другия език, при необходимост.

2. Това могат да бъдат карти по определена лексикална тема. Тогава тези карти изглеждат като огромно слънце с много лъчи. Някои изглеждат по-скоро като дървета. Правилното изграждане и визуалната привлекателност на интелектуалните карти идват с опита. На учениците може да се постави задача да съберат цялата лексика по дадена тема, след това да се разпредели на групи и (ако е възможно) да се покажат тези взаимоотношения графично. (4) Препоръчително е да се пишат не само думи, а и словосъчетания по темата. Препоръчва се под всяка дума или словосъчетание с друг химикал или молив да се записва превода.

3. Може да е карта в подкрепа на преразказ на текст. Тогава в средата на листа се написва заглавието на текста или основната идея. На лъчите се написват словосъчетания. Между тях се изгражда определена последователност с помощта на стрелки и линии.

4. Интелектуалната карта в качеството ѝ на домашна работа може да е с цел повторение на думи. Ако тя трябва да се направи у дома, вместо превод на думи може да се използват снимки, графики, икони, картинки – необходимо е да има личен компонент.

5. Интелектуалната карта е добра за разбор на тема, решаване на проблем, въпрос.

6. Интелектуалните карти са отлично средство за мозъчна атака. (3)

Класическите интелектуални карти се създават по следните начини:

1. Хоризонтално се разполага празен лист хартия (за предпочитане А4). При рисуване е необходимо да се използват цветни химикали, моливи, маркери. Използването на гума не се препоръчва. Специално внимание следва да се обърне на възможността за използване на множество цветове. Тони Бузан предлага да се използват най-малко три.

2. В центъра на листа е централният образ, който ще символизира темата, с която започва работата, както на картата така и в ума. Не е необходимо да може човек да рисува, за да може да се справи. Идеята може да се представи схематично, може да се използват изрезки от стари списания, снимки на други хора. Трябва да се покаже въображение. Съществените елементи трябва да бъдат внимателно изготвени. Въображението спомага за създаването на рисунки, а с една рисунка може да изразят хиляди думи, като по този начин се спестяват време и усилия, които биха били необходими, за да се напишат тези думи. Освен това, изображенията се съхраняват, а думите не. Рисунките могат да бъдат схематични, цветни или черно-бели. Всичко зависи от създателя на интелектуалната карта. (4)

3. От основното изображение тръгват клони, които са най-важните ключови думи и мисли по тази тема. Всеки клон трябва да съдържа само една дума или мисъл. За да се подчертае важността на тези клони, (защото те са в пряк контакт с обекта) те трябва да се съставят по-внимателно и да се увеличи техния размер. Всички надписи трябва да са с главни букви.

4. От дебелия клон излизат по-тънки клони, поясняващи основните идеи. Към ключовите думи трябва да бъдат поставени асоциации. Броят на тънките клони не е ограничен - може да има толкова, колкото идеи възникнат. Колкото повече клони, толкова по-малък е шрифтът. (4)

Начини на работа с интелектуалните карти в час:

1) Учителят предварително обмисля логиката на картата (кои клони откъде ще се отклонят, в какви цветове ще бъдат направени, и т.н.).

2) Учителят представя на ученика заготовка на карта без изображения (но, например, има добре обмислени надписи).

3) Учителят обяснява темата, „следвайки“ картата и предлага на учениците да нарисуват картинки към понятията.

Благодарение на интелектуалните карти могат да бъдат задействани три канала за постъпване на информация. Много важно е учениците сами да нарисуват картинките, защото личната асоциация работи много по-добре от чуждата. При обяснение на нова или сложна тема не трябва да се разчита, че ученикът веднага ще направи ефективна асоциация. Поради това е желателно да се започне с черно-бели изображения, и ученикът може, например, да дорисува по-късно, за домашна работа, свои собствени. Всъщност, на практика се оказва, че всяко представяне на информация по описания по-горе тристъпков алгоритъм, като цяло, работи. Тази информация може да бъде под формата на слънце-неутрон, като мисловна карта, на „река“, във вид на таблица; главното е да се вижда логиката при групирането на информацията и към пораждането на интерес у ученика. (5)

Предвид това трябва да се отбележи, че в средния етап на образование интелектуалните карти се използват в задачи свързани със съотнасяне, обобщаване, търсене на главна идея в текста. Използването на интелектуални карти в обучението може да

даде огромни положителни резултати, като учениците се научават да структурират и да запомнят чуждестранната лексика, а също така и по-натъшното ѝ възпроизвеждане. Мисловните карти помагат да се развива творческото и критичното мислене, паметта и вниманието на учениците, а също така да направят процеса на обучение интересен, занимателен и плодотворен.

Литература

1. Акименко, В. М. Применение интеллектуальных карт в процессе обучения дошкольников [Текст] / В. М. Акименко // Начальная школа плюс до и после. - 2012. - № 7.
2. Бершадская, Е. А. Применение метода интеллект-карт для формирования познавательной деятельности учащихся / Е. А. Бершадская // Пед. технологии: проф. журн. для технологов образования. - 2009.
3. Бьюзен, Тони. Карты памяти: уникальная методика запоминания информации / Тони Бьюзен, Джо Годфри Вуд ; – М.: „Росмэн”, 2007. – 326 с.
4. Елухина Н.В. Преодоление основных трудностей понимания иноязычной речи на слух как условие формирования способности устно общаться / Н.В. Елухина // ИЯШ -1996. - № 4.
5. Фокина, К.В. Методика преподавания иностранного языка: конспект лекций / К.В. Фокина, Л.Н. Тернова, Н.В. Костычева. – М.: Высшее образование, 2008.